

15. Черниговская Т. В. Смысл-текст-смысл: функциональная асимметрия мозга и расплывчатые категории / Т. В. Черниговская, В. С. Ротенберг, Д. И. Шапиро // Всесоюзный симпозиум по искусственному интеллекту. – Переславль-Залесский, 1988. – С. 25–26.
16. Halliday M. An Introduction to Functional Grammar / M. Halliday. – London : Oxford University Press, 1985. – 259 p.
17. Van Valin R. D. Jr. Generalised Semantic Roles and the Syntax-Semantic Interface / R. D. Jr. Van Valin // Empirical issues in formal syntax and semantics / [Corblin F., Dobrobi – Sorin C.L, Marandin J.-M. (eds.)]. – The Hague : Thesus, 1999. – P. 373–389.

Королёва А. В. Полидисциплинарный неофункционализм современной лингвистики: истоки, традиции, перспективы развития.

В статье анализируются новые тенденции в развитии функциональной лингвистики, для которой характерно не только сосуществование различных школ и направлений, а наличие междисциплинарных наук, представляющих не чисто механическое объединение нескольких дисциплин и их методических аппаратов, а качественно новые идеи со своими предметами исследования и понятийно-терминологическим инструментарием, из числа которых уже уверенно заявил о себе антропоцентрический неофункционализм.

Ключевые слова: полидисциплинарность, антропоцентрический неофункционализм, функциональная лингвистика.

Korolyova A. V. Multidisciplinary neofunctionalism in modern linguistics: origins, traditions, perspectives on development.

The article deals with analyzes of new trends in the development of functional linguistics that is characterized not only by the coexistence of different schools of thought, but with the help of the presence of interdisciplinary sciences. They have no purely mechanical combination of several disciplines and teaching methods, but qualitatively new ideas with their subject of study both conceptual and terminological tools, among of which anthropocentric neofunctionalism has confidently declared itself.

Keywords: multidisciplinary, anthropocentric neofunctionalism, functional linguistics.

Котовська О. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ТИПОЛОГІЯ МОЖЛИВИХ СВІТІВ У КОГНІТИВНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Статтю присвячено дослідженню типології можливих світів з позицій когнітивної лінгвістики. У роботі уточнено наявні типології можливих світів і представлено їх ієрархію за двома моделями: нецентрованої і центрованої. Остання під впливом різних факторів здатна до децентрації, коли в її центрі може перебувати світ, що посідав місце на периферії.

Ключові слова: можливі світи, центрована, нецентрована модель, принцип децентрації, модальна логіка, нарративна теорія, ментальний простір.

Сучасна теорія можливих світів ґрунтується на різних теоретико-методологічних позиціях, які формувалися представниками *логічного* [6; 8; 9; 13; 16; 17; 18; 19], *психологічного* [3; 4; 11; 12; 14] та *когнітивного підходів* [1; 5; 6; 7; 20]. Дослідники останнього напрямку продовжили розробку таких понять, як семантика можливих світів, ментальний простір, матеріалізовані в мовному знакові [13; 20]. Проте ключовою і донині дискусійною проблемою у цій теорії, яку обговорювали в різні часи вчені всіх трьох напрямів, залишається опозиція можливий світ / реальний світ.

Розвиток інтегральної науки, що зумовлює когнітивні процеси у свідомості людини, пов'язані з процесами пізнання, зокрема з набуттям, зберіганням,

використанням, передаванням людиною знань, з репрезентацією знань і обробкою інформації, яка надходить до людини, з переробкою знань, з прийняттям рішень, розумінням людської мови, логічним виведенням, аргументацією, актуалізує необхідність продовження розробки основних положень теорії семантики можливих світів [1; 2; 5; 9; 20].

Теорія та семантика можливих світів спрямована на встановлення типології останніх, яка розглядається у двох проекціях: а) у плані *модальної логіки* (R. Adams, Facionier, S. Kripke, J. Hintikka, Г. Лейбніц, Д. Льюїс, Н. Решер, Е. Смирнова) і б) в аспекті *нарративної теорії* (М. Ryan, А. Бабушкін, О. Кагановська, Ю. Обелець, Ю. Степанов).

Мета статті – виявити типи можливих світів, диференціювати їхні різновиди та визначити суміжні й синонімічні поняття.

З погляду *модальної логіки*, підґрунтя семантики можливих світів було закладене ще у працях Г. Лейбніца, який вивчав взаємно несуперечливі стани справ, узгоджені з законами логіки, природи, прийнятими постулатами й певною зафіксованою системою знання [6, с. 128]. Такі альтернативні мисленнєві стани справ з огляду на певні цінності, норми було названо *можливими світами*. У своїй праці Р. Карнап запропонував свою теорію опису станів світу: “state description of possible alternative worlds” (1946-1947), де взяв за основну ідею Г. Лейбніца, що “необхідна правда – це правда в усіх можливих світах” Р. Карнап розглядав поняття можливих світів у зв’язку з істинністю висловлень: *фактичною*, яка реалізується у всіх можливих світах, й *аналітичною*, що існує в якомусь можливому світі. На думку дослідника, можливі світи утворюються з певної кількості речень, які складаються з “атомарних речень”, що пов’язують можливий світ із реальним, та відповідають станам справ реального світу [16].

У своїх працях Я. Хінтікка розглядає можливий світ як “...можливий стан справ або можливий хід подій щодо суб’єкта, який перебуває в реальному світі та проектує своє я в інші ментальні світи” [8]. Дослідник спирається на вчення Г. Лейбніца про “можливі світи” та “стан справ як можливих, так і реальних” [8].

Поєднуючи тлумачення можливого та реального світів, звертаємось до вчення Л. Вінтгенштейна, який зазначає, що “стан справ можливих чи реальних” полягає в тому, що він існує лише у випадку, якщо релевантні об’єкти поєднуються правильно, бо за інших обставин це не відбувається [15]. Дослідник також зазначав, що можливий світ може відрізнитися від реального, але форма та структура будуть завжди однаковими. Світ складається з фактів, а предмети, що є у цьому світі, можуть утворювати можливість усіх станів справ [14; 3].

Ж. Фоконьє ввів у семантику теорії можливих світів поняття *ментального простору* (mental space) як аналогу можливого світу, репрезентуючи його як деякий ментальний конструкт, теоретично втілюючи наші уявлення про те, що будь-яка ситуація або подія дійсного світу може бути тією або іншою у даний момент часу [13].

Теорія можливих світів – це сучасна адаптація вчення Г. Лейбніца, яку розробили філософи аналітичної школи (С. Кріпке, Д. Льюїс, Н. Решер, Я. Хінтікка) як спосіб для розв’язання проблем формальної семантики. Основним положенням теорії є положення про те, що реальність представляє собою певний Всесвіт, який складається з різноманітних елементів. У цьому Всесвіті існує відповідна ієрархія (створений складний елемент, який є центром системи по відношенню до інших простих елементів). Реальний світ (the actual world) є центральним елементом, а все, що перебуває поза його межами, належить до можливих світів (possible worlds) [17]. Будь-який можливий світ має бути пов’язаний із центром, тобто реальним світом, за

допомогою доступного зв'язку (accessibility relation) [18]. Так межа між можливим та неможливим світами залежить від інтерпретації поняття доступності (accessibility).

Найбільш поширеною є інтерпретація поняття “можливість”, що спирається на закони модальної логіки, в якій можливі світи становлять абстрактну альтернативу реальному світу [9, с. 724] чи представляють можливий стан справ і законів природи [12].

Д. Льюїс стверджує, що реальний світ – це світ, у якому ти існуєш або перебуваєш. Учений висловлює думку, що кожен можливий світ – це альтернативний конкретний світ, який є актуальним та реальним з точки зору його мешканців [19].

У типології можливих світів в аспекті модальної логіки обговорюється також ідея нескінченної множини світів, які можуть взаємодіяти між собою, що дає можливість кожному можливому світу бути пов'язаним із певною кількістю інших різноманітних світів. Таким чином, виокремлюють дві моделі: *нецентровану* та *центровану* [20].

Перша модель урівноважує статус всіх можливих світів без загальної домінуючої ролі реального світу, який є рівноправним членом системи та є відображенням фрагментів різних світів. Друга передбачає центральність, домінування реального світу й альтернативність та периферійність можливих світів як різних версій реального світу. При цьому всі можливі світи є потенційно реальними, адже ми можемо перенестися у своїй уяві до будь-якого світу, що визначається принципом децентрації [5, с. 527].

Типологія можливих світів у наративній теорії пов'язана з референційною природою й інформативністю художніх текстів. Як зазначає О. Селіванова, ефективність читацької інтерпретації художнього тексту частково визначається децентрацією як перенесенням текстового світу в центр буття читача.

Оригінальна класифікація можливих світів на підставі типів модальності Л. Долежела представлена у працях М. Раян [20]. Алетична модальність установлює правила істинності в художньому тексті й корелює зі світом фантазії; деонтична модальність як система дозволу й заборони відтворюється в можливому світі обов'язку; аксіологічна модальність, що виражає оцінку текстових подій, репрезентує бажаний світ, а епістемічна модальність, закладена у знаннях, незнанні, передбаченні, формує можливий світ знання.

Текстова інтерпретація можливих, або фіктивних, світів є предметом вивчення в лінгвістиці тексту, когнітивній поетиці, семіотиці, літературознавстві тощо і співвідносить можливі світи з ментальними просторами Ж. Фоконьє, який кваліфікує їх як гіпотетичне середовище мислення й концептуалізації, що відображає уявний стан справ і не проектується на об'єктивний світ, хоч і актуалізується в умовах пізнавальної взаємодії суб'єкта зі світом, зокрема, у процесі породження або сприйняття повідомлення [13]. Ментальні простори є динамічною формою мисленнєвого досвіду особистості, тобто вони не закладені в пам'яті й виникають у процесі дискурсивної діяльності [5].

Розглядаючи класифікацію можливих світів на підставі вищезгаданих типів модальності Л. Долежела, представлену у працях М. Райєн, можемо виділити такі різновиди: 1) фактичний світ, в якому читач читає книгу, глядачі дивляться фільм у кіно, аудиторія і актори збираються в театрі; 2) вигаданий, або драматичний, світ, в якому описується історія, оповідь, зображуються персонажі, місця, предмети та дії; 3) підсвіт глядачів, в якому читач конструює психічно можливі світи або очікувані; 4) підсвіт персонажів, згенерованих створенням світу на основі таких суджень, як бажання, надія та уява; 5) альтернативні світи, які паралельні вигаданим або

драматичним, коли оповідання, розповідь, художній текст торкається деяких варіацій в самому тексті для того, щоб створити альтернативні вигадані світи [20]. Віртуальний фентезі-світ є уявним і нереальним, однак, унаслідок функціонування в ньому традиційних концептів-міфологем, він є відомим, знайомим, а тому й відносно реальним. Уявний фентезі-світ, що визначається як альтернативний, є зліпком з інформаційної матриці національної міфологічної картини світу, пристосованим до вигаданих географічних, історичних та соціокультурних параметрів нереального світу [4].

Кожен текст розглядається як світ, а світ – як текст. Поняття можливого світу в літературі є досить широким та багатограним. Учені використали поняття можливості для дослідження зв'язків доступності між реальним світом та світами художньої літератури. У цьому випадку поняття “доступності” розглядається з точки зору того, що вже відомо про світ, і того, що розповідає письменник про створений нереальний світ, який є логічно неможливим [1, с. 20].

М. Райєн у своїй праці “Possible worlds, artificial intelligence, and narrative theory” запропонувала типологію художніх та нехудожніх текстів, беручи до уваги типи зв'язків доступності між можливим та реальним світом. Дослідниця виокремлює дев'ять типів зв'язків доступності: ідентичність властивостей, ідентичність складових, сумісність складових, хронологічна сумісність, фізична сумісність, таксономічна сумісність, логічна сумісність, аналітична та лінгвістична сумісність. Нехудожні тексти, на думку М. Райєн, проєктують світи, які відповідають реальному світу та зазначеним критеріям. Художні тексти проєктують світи, котрі порушують різноманітні комбінації зв'язків доступності [20]. Отже, світи фентезійних творів є таксономічно, хронологічно, логічно та фізично неможливими.

Кожен фентезійний світ підпадає під дію законів реального світу і може складатися з великої кількості світів, які є уявними та логічно неможливими [2].

Кожен можливий світ як і реальний розміщений відповідно до координат Людина – Простір – Час [18; 19]. Можливий світ подібний до реального світу, але повністю залежить від модальних фактів, які неможливо перевірити [11, с. 356]. У модельованому нереальному світі відбувається детальна розбудова всіх аспектів космології, онтології та аксіології у перспективі відносно модифікованої позиції Тут – Зараз [2, с. 11].

М. Райєн підкреслює, що можливий світ відрізняється від реального своїм онтологічним статусом та автономним існуванням. Всі інші світи – це лише продукт розумової діяльності людини [20]. Дослідниця відносить до цих процесів здатність людини уявляти, передбачати, мріяти та здатність писати твори. У. Еко називає вигадані світи художньої літератури закритими та онтологічно бідними, якщо зіставляти їх з реальним світом [2].

Сприйняття світу, картина якого створюється у тексті як одночасно можливого та реального, зумовлене близькістю контекстів можливого та реального світів, їх взаємних накладань. У можливому світі можуть змінюватися різні світи: модельований світ, де стан речей відповідає стану справ у реальному світі (фізично і логічно можливий світ) і немодельований світ (неможливий), де стан справ суперечить стану речей у реальному світі [1, с. 20].

Фентезійний твір дарує читачеві необхідну долю незвичайного та ірраціонального, якого бракує людині в буденному житті. Крім того, вся фантастична література вважається одним із найважливіших засобів розвитку творчої уяви. Створений світ сприймається як реальний, набуває очевидної єдності, хоча і не має матеріального вираження [1, с. 21].

Модальність як особливий різновид картування можливих світів розглядав А. Бабушкін у праці “Можливі світи в семантичному просторі мови” [2, с. 11]. Дослідник крізь призму умовних речень та висловлювань, що містять форми умовного способу дієслова, за допомогою підрядних речень та питальних речень [там само, с. 27] виокремлював: реальний світ – той, в якому ми живемо [там само, с. 6]; найближчий світ, який тісно пов’язаний з реальним, але не збігається з ним унаслідок висловлюваної гіпотетичності його реалізації [там само, с. 29]; можливий світ, де умовні конструкції мають не одне, а безліч потенціально можливих консеквентів, кожний з яких відповідає дійсності в її проєкціях на можливий світ [2, с. 29]; світ “чужих” ролей (введені в життя суспільства суб’єкти виконують різні рольові функції. Для того, щоб це світ дійсно реалізувався у свідомості носіїв мови, необхідна інформативна значимість “мігруючого” імені у свідомість не тільки мовців, але і слухачів) [там само, с. 31; 33]; паралельний світ та світ уявних перспектив.

Включення цих світів у типологію можливих полягає в підтвердженні думки про те, що хоча умовні речення вільні від часових характеристик, існують семантичні простори, що співвідносяться з теперішніми або майбутніми моментами часу відносно акту їх мовленнєвих об’єктивізацій, реальність яких опосередкована відповідними умовами [там само, с. 36]; світ втрачених можливостей несе інформацію про дії, які мали би можливість мати місце в минулому, але з деяких причин не відбулися і залишилися лише гіпотетично можливими [там само, с. 39]; ірреальний світ, побудований на фантазії.

Фантазія протиставлена первинному (реальному) світові, бо її образи не тільки “не присутні наочно”, але й не можуть бути знайдені в дійсності; вони є приналежністю уяви. У свою чергу, ірреальний світ ділиться на нереальний (але земний), побудований не за рахунок чогось надприродного, а за рахунок того, що у нас так не роблять, так не чинять; та алогічний світ – це інший світ в повному розумінні цього слова. Умовні речення даного підтипу містять інформацію про неправдиві ситуації та події [2]; максимально наближений світ, в якому дії фізично не виконуються, але вони робляться уявно одна за іншою; потенціальний світ (потенціальність розуміється як тенденція, притаманна субстанції, яка при відомих умовах реалізується); світ фіктивних аналогій – вигаданий, уявний, спеціально вигаданий з тією метою, щоб породжуваний ним образ уточнював характеристику дій у головному реченні [2, с. 61]; світ сумнівів, здогадок і гіпотетичних припущень розглядається автором з точки зору модальних дієслів та висловлює можливість, ймовірність повідомлення; світ можливих альтернатив розглядається з індексом застереження та припущення [2, с. 67]; антисвіт викликає у свідомості уявні картини, в яких “свій” світ (реальна дійсність) протиставляється іншому світу [2].

І. Александрук у своєму дослідженні зазначає, що кожен текст розглядається як світ, а світ – як текст [1, с. 21], адже текст, занурений у життя – дискурс (Н. Арутюнова), а за визначенням Ю. Степанова: “дскурс – це мова в мові”, але представлений у вигляді особливої соціальної дійсності. Дискурс існує, перш за все, у текстах, але таких, за якими постає специфіка лексики, особливі правила слововживання і перевага синтаксичних структур, – зрештою, особливий світ. Це – “можливий (альтернативний) світ” в повному розумінні цього логіко-філософського терміна; кожен дискурс – це один з “можливих світів” [7].

Одним із різновидів віртуального дискурсу можна назвати комп’ютерний дискурс – це динамічний світ, що розвивається та характеризується особливим лексиконом (інкрустація, напр.: *Привет All!*; *Пришли мні file, plz*; транслітерація і транскрипція, напр.: *мануал* – від англ. *manual*; *спам* – від англ. *Spam*; *гейт* – від англ. *gate*, *сабж* – *subj*; словотворче і семантичне калькування, напр.: *железо* – *hardware*;

гра англійських слів, напр.: *бебеска* – BBS – *Bulletin Board System / Система Електронних Объявлений*; *яга* – EGA – *Enhanced Graphics Adapter*) (Федоров), семантичними процесами в лексичі, особливостями слововживання і синтаксису. Ураховуючи вищесказане, можемо виокремити віртуальний світ та комп'ютерний як його різновид.

Розглядаючи типологію можливих світів з точки зору модальної логіки, можна виділити за критеріями модальності дві моделі світів: *нецентровану* (рівноправний статус усіх можливих світів) і *центровану* (домінування реального світу і периферійність можливих світів як різних версій реального світу) та систематизувати наявну їх типологію: 1) реальний світ; 2) можливий світ та ментальний світ як аналоги можливого. Основна ідея типології можливих світів в даному випадку – множинність цих світів. Беручи до уваги можливі світи з точки зору наративної теорії, виділяємо світи за критеріями модальності, зв'язків доступності та граматичних конструкцій: 1) реальний (фактичний, об'єктивний, дійсний), нехудожній як різновид реального; 2) можливий та його різновиди: нереальний (створений, уявний, вигаданий, світ втрачених можливостей, ірреальний світ, світ фіктивних аналогій, антисвіт); немодельований як різновид нереального; віртуальний його різновид – комп'ютерний; художній (світ фентезі, світ автора, світ персонажів, світ читача); умовно-реальний (модельований, максимально наближений світ, найближчий світ, світ “чужих” ролей, паралельний світ та світ уявних перспектив, потенційний світ, світ сумнівів, здогадок і гіпотетичних припущень, світ можливих альтернатив).

Поєднуючи типологію можливих світів з точки зору модальної логіки та наративної теорії, враховуючи всі критерії, пропонуємо уточнене розуміння двох моделей можливих світів: 1) *нецентрованої*, де всі світи мають рівний статус; мозаїчне утворення різних світів, та 2) *центрованої*, де в центрі перебуває реальний світ, а можливі світи є альтернативами реального. Особливості другої моделі полягають у тому, що будь-який світ може стати реальним, центральним у процесі децентрації (див. табл. 1).

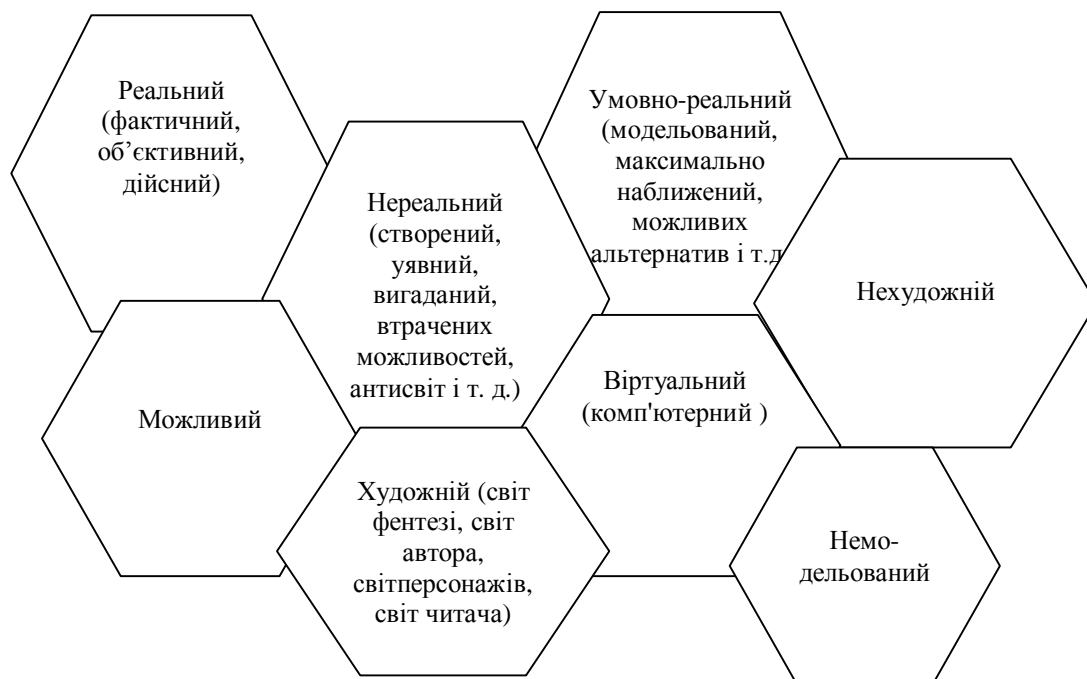

Рис. 1. Нецентрована модель можливого світу (мозаїчне утворення)

Розглядаючи рис. 1, можемо побачити мозаїчне утворення різних світів, де можливий світ займає місце поруч з реальним (фактичним, об'єктивним, дійсним), нехудожнім, можливим, нереальним (створеним, уявним, вигаданим, світом втрачених можливостей, ірреальним світом, світом фіктивних аналогій, антисвітом) немодельованим, віртуальним (комп'ютерним), художнім (світом фентезі, світом автора, світом персонажів, світом читача), умовно-реальним (модельованим, максимально наближеним світ, найближчим світом, світом "чужих" ролей, паралельним світом та світом уявних перспектив, потенціальним світом, світом сумнівів, здогадок і гіпотетичних допущень, світом можливих альтернатив) залежно від образних процесів ментального простору. Модель 1 акцентує увагу на зв'язку та рівноправності між усіма компонентами (світами).

Тимчасом центрована модель демонструє те, що в її центрі є реальний світ, а можливі світи – альтернативні реальному.

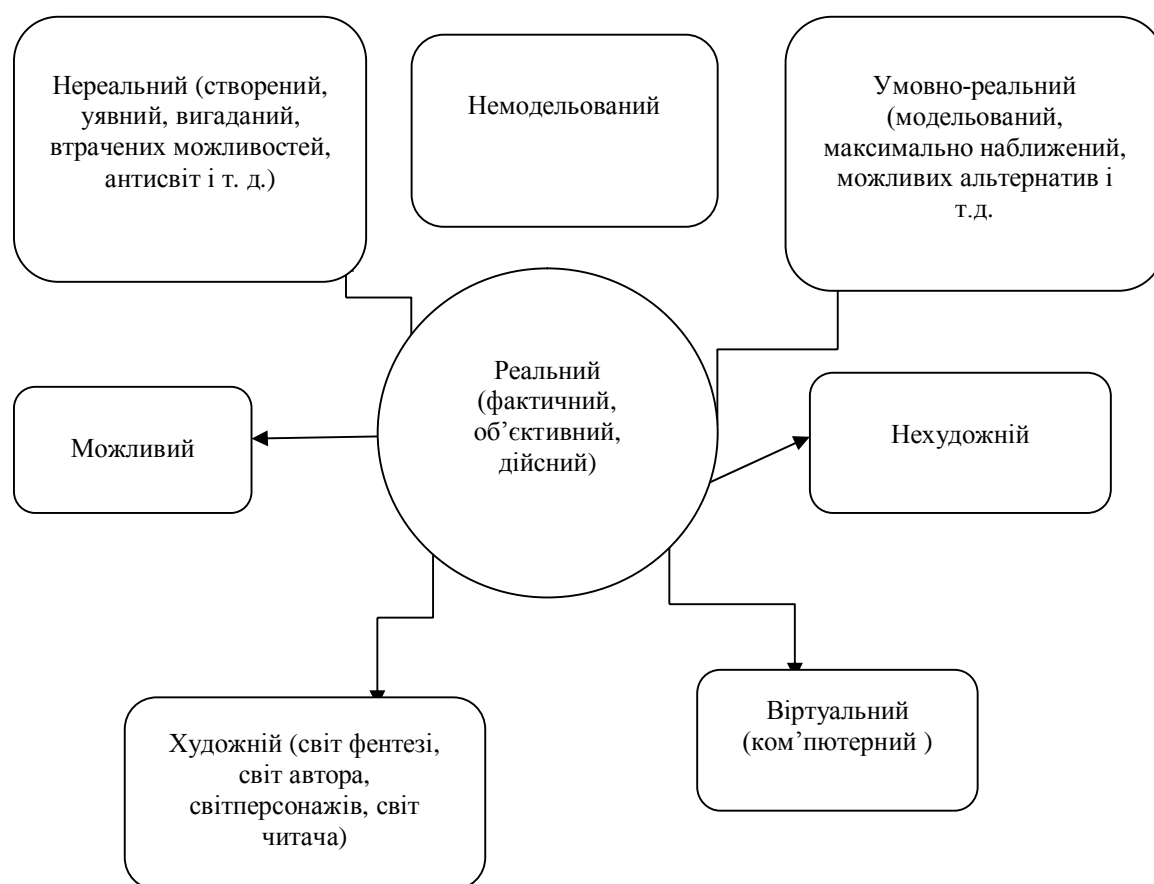

Рис. 2. Центрована модель можливого світу

У центрованій моделі може відбуватися децентрація, коли в центрі вже не реальний світ, а можливий світ. Можливі світи є потенційно реальними, адже ми можемо перенестися у своїй уяві до будь-якого світу, що визначається принципом децентрації.

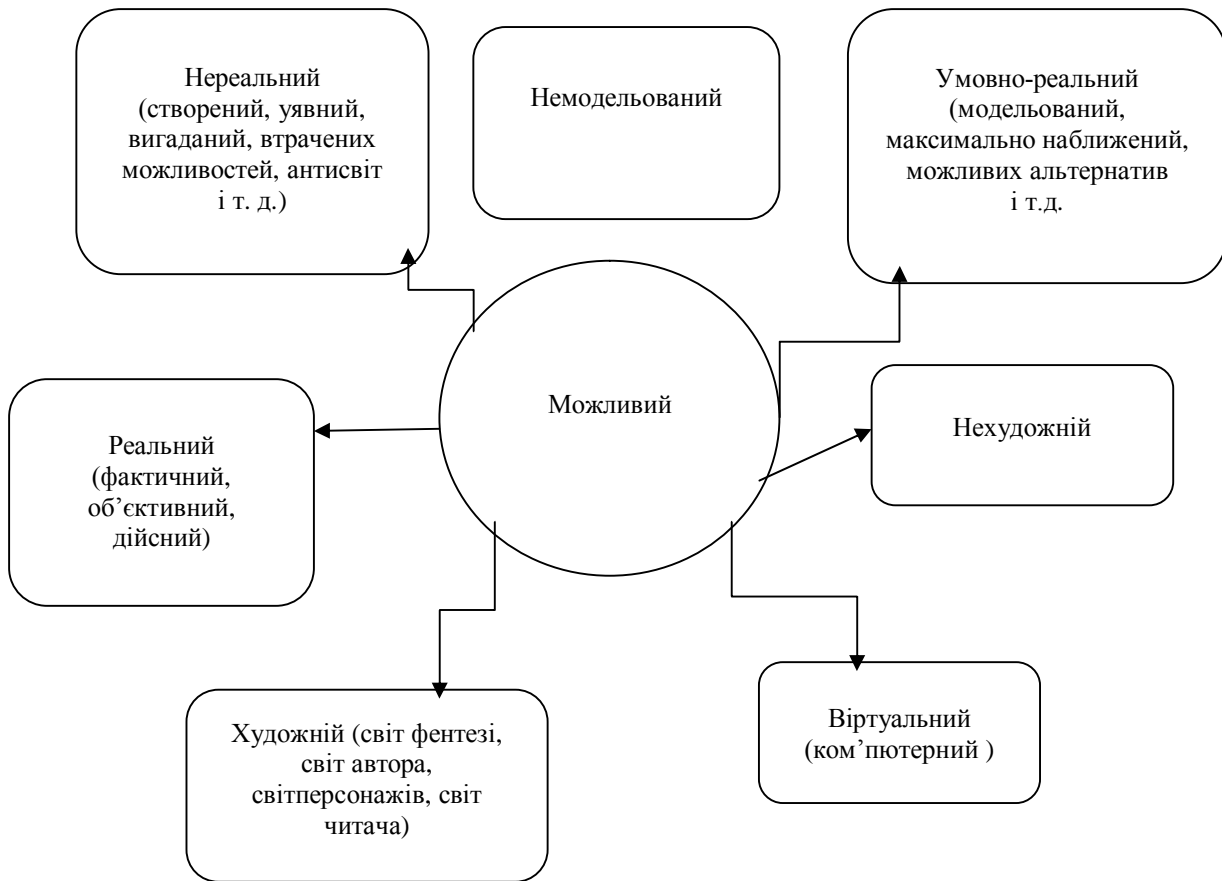

Рис. 3. Децентрована модель можливого світу

Поняття можливий світ стосується до всіх станів речей, які не порушують логічні закони: можливий з точки зору логіки та неможливий згідно з фізичними, технологічними, психологічними критеріями; кожен текст розглядається як світ, а світ – як текст. Виходячи з цього кожен дискурс – це один з можливих світів.

Література

1. *Александрук І. В.* Теорія можливих світів : поняття завершеності / незавершеності, правдивості / неправдивості пропозиції / Ірина Володимирівна Александрук // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи / НАН України. Центр наукових досліджень і викладання іноземних мов ; [редкол. : А. Д. Белова (голов. ред.) та ін.]. – К. : Логос, 2007. – С. 29–38.
2. *Бабушкин А. П.* Возможные миры в семантическом пространстве языка / Анатолий Павлович Бабушкин. – Воронеж : Воронежский госуниверситет, 2001. – 86 с.
3. *Баранчик Ю. В.* Витгенштейн (Wittgenstein) Людвиг (1889–1951) / Ю. В. Баранчик, А. А. Грицанов // Постмодернизм. Энциклопедия / [Составители и научные редакторы А. А. Грицанов, М. А. Можейко]. – Мн. : Интерпрессервис; Книжный Дом. 2001. – С. 123–126.
4. *Колесник О. С.* Зіставний аналіз семантики номінацій екстеріорних сил у контексті міфопоетичної картини світу (на матеріалі давньоанглійського епосу та сучасних творів жанру фентезі) / О. С. Колесник // Філологічні науки. – Суми : СДПУ. – 2002. – С. 41–46.
5. *Селіванова О. О.* Сучасна лінгвістика : напрямки та проблеми : [підручник] / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
6. *Смирнова Е. Д.* Основы логической семантики / Елена Дмитриевна Смирнова. – Москва : Высшая школа, 1990. – 143 с.

7. Степанов Ю. С. Альтернативный мир. Дискурс. Факт и принцип причинности / Ю. С. Степанов. // Язык и наука конца 20 века. – М., 1995. – С. 35–73.
8. Хинтиikka Я. Логика в философии – философия логики / Я. Хинтиikka // Логикоэпистемологические исследования : [сборник избранных статей]. – М. : Прогресс, 1990. – С. 36–67.
9. Adams R. M. Possible Worlds / R. M. Adams // The Cambridge Dictionary of Philosophy / [edited by R. Audi]. – [2-d ed.]. – Cambridge, N.Y. : Cambridge University Press, 1999. – P. 723–725.
10. Davis W. A. Lewis C. S. / W. A. Davis // The Cambridge Dictionary of Philosophy / [ed. R. Audi]. – [2-d edition]. – Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – P. 500–501.
11. Does J. van der Possible Worlds / J. van der Does // Concise Encyclopedia of Philosophy of Language / [ed. P. V. Lamarque]. – Oxford : Pergamon, 1997. – P. 356–358.
12. Divers J. Possible Worlds / John Divers. – N.Y. : Routledge, 2005. – 380 p.
13. Fauconnier G. Mental Spaces / G. Fauconnier // The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics / [eds D. Geeraerts, H. Cuyckens]. – Oxford, L. : Oxford University Press, 2007. – P. 352–377.
14. Gibson M. I. From Naming to Saying : The Unity of Proposition / Martha I. Gibson. – Blackwell Publishing, 2004. – 228 p.
15. Jacquette D. Ludwig Wittgenstein / D. Jacquette // Encyclopedia of Communication and Information / [ed. J. R. Schemant]. – L. : Gale Group, 2002. – V. III. – P. 1090–1092.
16. Kripke S. A. Semantical considerations on Modal Logic / S. A. Kripke // Acta Philosophica Fennica. – 1963. – № 16. – P. 83–94.
17. Kripke S. A. Naming and Necessity / Saul Aaron Kripke. – [6-th ed., rev. and enlar.]. – Boston : Blackwell Ltd, 1990. – 156 p.
18. Lewis D. Truth in Fiction / D. Lewis // American Philosophical Quarterly. – 1978. – № 1. – P. 37–46.
19. Lewis D. General Semantics / D. Lewis // Semantics : A Reader / [eds S. Davis & B. S. Gillon]. – Oxford : Oxford University Press, 2004. – P. 191–222.
20. Ryan M. L. Possible worlds, artificial intelligence, and narrative theory / Marie-Laure Ryan. – Bloomington, Indianapolis : Indiana University Press, 1991. – 291 p.

Котовская О. В. Типология возможных миров в когнитивной лингвистике.

Статья посвящена исследованию типологии возможных миров в когнитивной лингвистике. В работе уточняются существующие типологии возможных миров и представляется их иерархия в двух моделях: нецентрированной и центрированной. Последняя под влиянием разных факторов способна к децентрации, когда в ее центре может находиться мир, занимавший место на периферии.

Ключевые слова: возможные миры, центрированная, нецентрированная модели, принцип децентрации, модальная логика, нарративная теория, ментальное пространство.

Kotovska O. V. The typology of possible worlds in cognitive linguistics.

The article deals with the investigation of the typology of all possible worlds in the context of cognitive linguistics. The paper clarifies the current typology of possible worlds and their hierarchy has been represented in the two models: non-centered and centered. The last one on the influence of different factors is capable to decentering when its center may have the world ranking that usually is on the periphery.

Keywords: possible worlds, centered, non-centered models, decenteration principle, modal logic, narrative theory, mental space.